

Húszéves a SIBID, az információs, könyvtári és kiadói szabványosítás orosz rendszere

A volt Szovjetunióban – jórészt A. A. Hrenkova könyvtártudós és könyvtárpolitikus ismeretterjesztő és felvilágosító munkájának köszönhetően – a könyvtárosok már a 60-as évek közepén rájöttek arra, hogy az alapvető munkafolyamatok technológiai és terminológiai szabványosítása nélkül semmiféle korszerűsítés nem képzelhető el ebben a legszámosabb, ezen belül rendkívül differenciált intézményrendszerben.

Az „első fecske” 1965-ben e téren az országos katalógizálási konferencia volt, amely cselekvési tervet munkált ki az egységes katalógizálási szabvány tető alá hozására. Ez a „történeti jelentőségű” dokumentum azután 1969-ben jelent meg, illetve lépett hatályba.

1967 és 1970 között a szabványügyi szakemberek vették át a további kezdeményezést, amikor is – a VINITI, a Lenin Könyvtár és egy sor más tájékoztatói–könyvtári–kiadói „főintézmény” részvételével – 15 országos szabványt sikerült elkészíteni a szóban forgó három, ám igencsak szoros kapcsolatban álló szakterületről.

A formálisan is közös szabványosítási rendszer megteremtésére könyvtári berkekből származott a közelesem megvalósult javaslat. 1978-ban a Lenin Könyvtárban szabványosítási ügyosztály alakult. Még ugyanebben az évben keletkezett az *Alapelvek a tudományos–műszaki–információs, a*

könyvtári és bibliográfiai, valamint a szerkesztői–kiadói tevékenység szabványosítását végző rendszer, a SIBID létrehozásához c. dokumentum, amely létrejöttét illetően azonnal zöld utat kapott.

A SIBID összetevője lett az Állami Szabványosítási Rendszernek. Eddigi pályafutása során 48 országos és 160 ágazati szabványt dolgozott ki és installált. Az országos szabványok mindig többséget kaptak a kimunkálás folyamatában az éppen napirenden levő ágazatiak kimunkálásához képest. Fontos hangsúlyozni: az országos szabványok kivétel nélkül a nemzetközi szabványokat tekintették alapvetésnek.

O. Cubar'an annak idején azt mondta: „A könyvtári munkafolyamatok egységesítésének és minőségi javításának legmagasabb formája a szabványosítás.” Az elmúlt 20 év tanúskodik róla: igaza volt neki, s nemcsak a könyvtárak, hanem a másik két tevékenységi forma vonatkozásában is.

A cikk végén a szerző közli a SIBID rendszeréhez tartozó államközi szabványok listáját az 1998. április 1-jei hatályosságuknak megfelelően.

/ŠAVYRKINA, N.: Vnosá porádok v professional'nuú sferu: standartizaciá. = Biblioteka, 8. sz. 1998. p. 38–40./

(Futala Tibor)

Könyvtáros- és informatorképzés Csehországban

Csehországban a könyvtárosképzés kezdetei a század húszas éveire esnek, amikor is a prágai Károly Egyetemen – kiegészítő szakként – szemináriumok és speciálkollégiumok formájában lehetett felkészülni e hivatás gyakorlására.

Jelenleg a könyvtáros- és informatorképző bázisok száma és kapacitása, illetve a képzési formák változatossága kielégítőnek, sőt: kedvezőnek mondható. A nehézségek abból a tényből fakadnak, hogy mindmáig nem tudni biztosan, hogy az elektronikus könyvtárak korszakában miként alakul a szakma, pontosabban fogalmazva: a szakma nagy számosságú derékhadának a jövője. Valószínűleg radikálisan nem következnek be a könyvtárak és a szakirodalmi tájékoztatás elhalásával kapcsolatos jóslatok, de azt sem lehet állítani, amit a konzervatív apologeták szeretnének: nincs és nem lesz semmi vész, sem a könyvtárosok, sem a könyvtárak iránti társadalmi igény nem szűnik meg, és nem változik lényegesen.

Az a világszerte érvényesülő tendencia, amely a korábban egységes könyvtárosképzést többféle képzésre differenciálja, Csehországban is érvényesül. Ennek megfelelően vannak (számítógépi és telekommunikációs ismeretekkel „dúsított”) könyvtárosképző, a történeti anyagok kezelésére és konzerválására hivatott bibliológusképző, valamint az ipar, a kereskedelem és a pénzügy világ szükségleteit kielégítő információs menedzserképző változatok.

A meglévő képzési bázisokról a következőket célszerű megállapítani.

A korábban működő két – a prágai és a brünni – könyvtáros középiskolából csak egy, a másodjára felsorolt maradt meg. Tulajdonképpen az is „divatjamúlt” forma. Időleges fennmaradását a közkönyvtári szféra szükségletei indokolják. Az itt végzett fiatalok szakmai tudását és szak-, illetve szépirodalmi tájékozottságát speciális tanfolyamokon való részvétellel igyekeznek növelni, illetve szinten tartani.

A felsőfokú képzést biztosító intézmények közül elsőként – korszerűsége való törekvésének mérsékelt hajlamát elismerve – az *Információs Szolgáltatások Szakfőiskoláját* (Vyšší odborná škola informacních služeb) kell megemlíteni. A prágai könyvtáros középiskolából fejlődött ki a 90-es évek elejétől fogva. A gyors feljutást és a korszerű felszerelést annak köszönheti, hogy ügyesen és következetesen hasznosította az Európai Unió kínálta támogatásokat. Az oktatási minisztérium az újonnan keletkezett főiskolák mezőnyében az első helyre minősítette a tárgyalt intézményt, amely a felvételre pályázók körében is nagy népszerűsége telt szert. A hároméves, államvizsgával végződő tanulmányokra évenként 250 hallgatót vesznek fel (részleges tandíjmentes kötelezettség mellett). Az itt oktatott szakok száma három. Ezek a vállalati információs rendszerekben, könyvtárakban, valamint múzeumokban és galériákban történő szolgáltatásra készítik fel. Szó van arról, hogy a főiskolán ráfejelő képzési formák is megvalósulnak.

A 90-es évek szülte az opavai Sziléziai Egyetem filozófiai-természettudományi karán alakult bázis, a *Bohemisztikai és Könyvtáros Intézet*, ahol – nappali és levelező tagozaton egyaránt – folyik filológus-informatikus képzés. Így mindezekelőtt a történeti állományokkal rendelkező könyvtárak számára készít fel a „modern dolgokban” is jártas munkatársakat. Évente kb. 30 hallgatót bocsát ki. Tantárgykínálata a következő: információtudomány, kommunikációs ismeretek, számítástechnika, információtechnika, dokumentumtipológia, olvasóelmélet, könyvtörténet, információs dokumentumelemzés, tárgyszavazás, a keresőnyelvek elmélete, dokumentumrendszerek, információs etika, használóvá nevelés, dokumentumleírási rendszerek, könyvtártörténet, jogi informá-

ciók automatizált rendszerei, könyvtárlelésítés és -szervezés, adatbázisok létesítése és szervezése, könyvtárigazgatás, automatizált könyvtári rendszerek tervezése, könyvtári és online információs szolgáltatások, bibliográfia, kvantitatív módszerek, regionális irodalom, könyvtári gyakorlat.

Mi tagadás: a hároméves képzést tekintve, „nézni is tereh” ezt a listát. A baccalaureatusi címmel végződő képzés magiszteri stúdiummal folytatható, de már a prágai Károly Egyetemen.

Végül a prágai *Károly Egyetem Információtudományi és Könyvtáros Intézetének* (Ústav informacních studií a knihovnictví) mai képzési formáival kell megismerkedni. Itt az alapvető stúdium egyszakos, amely a második évfolyamtól kezdve információs, könyvtári és bibliológiai képzésre „hasad”. A 10, illetve a bibliológián 11 szemeszteres stúdiumoknak egyaránt vannak nappali és levelező változatai. Az intézet végzettjei magiszteri címet kapnak, s 1996 óta doktori stúdiumokra is van lehetőségük az intézetben. A ráfejelő képzés forma három-öt éves (az öt év a doktori stúdiumok esetén érvényes).

Általánosan megfigyelhető tény: a végzetek közül nagyon kevesek mennek könyvtárakba dolgozni. A legtehetségesebbek az ipari-kereskedelmi szférában találnak maguknak kedvezően fizetett elfoglaltságot. A könyvtáros pálya Csehországban is rosszul van fizetve. Ám vonzereje korántsem csak emiatt csekély, hanem amiatt is, hogy a „levegőben van” a pálya bizonytalan jövőjével kapcsolatos vélekedés.

VLASÁK, R.: Vzdělávání knihovníků v Čechách. = Čtenář, 50. köt. 9. sz. 1998. p. 242–247.

(Futala Tibor)

Rendezvénynaptár

A könyvtárak – kapuk egy felvilágosult világba, az IFLA 65. konferenciája

Bangkok, 1999. augusztus 20–28.

Szervező: IFLA Headquarters

P.O.Box 95312

2509 CH The Hague

The Netherlands

Tel.: +31 70 314 0884

Fax: +31 70 383 4827

E-mail: IFLA@IFLS.ORG

URL: <http://www.IFLA.ORG>

Informatika a felsőoktatásban '99 – konferencia

Debrecen, 1999. augusztus 27–29.

Szervező: Antal Sándorné, DATE

Tel.: 06 20 508-441

URL: <http://www.date.hu/if99>

23. online konferencia és kiállítás

London, 1999. december 7–9.

Szervező: Learned Information Europe Ltd.

Woodside, Hinksey Hill

Oxford OX1 5BE

Tel.: +44 1865 388 000

Fax: +44 1865 736 354

URL: www.learned.co.uk